

5 Suomi-koulut oppimisympäristönä

Suomi-koulussa oppimisympäristö käsitetään laajasti. Se sisältää fyysisen toimintaympäristön lisäksi kaikki erilaiset toimijat, kuten oppilaat, opettajat, vanhemmat ja sidosryhmät, oppimistehtävät, työvälineet mukaan lukien tietotekniikka ja sen tarjoamat mahdollisuudet, oppimistulokset sekä kulttuuriset tekijät. Suomen kielellä on opetuksessa kaksitahoinen tehtävä: toisaalta suomi on oppimisen kohde, toisaalta sen väline. Kielitiedolla on Suomi-koulussa erityinen asema. Tässä yhteydessä kielitiedolla tarkoitetaan tietoa suomen kielen rakenteista ja niiden luomista merkityksistä, kielen variaatioista, käytöstä ja siihen liittyvistä normeista sekä suomen suhteesta kulttuuriin, minäkuvaan, ympäröivään valtakieleen ja muihin oppilaan osaamiin kieliin. Kielitieto on siis merkittävästi laajempi käsite kuin kielioppi (kielen rakenteiden kuvaus). Kielitieto on osa kaikkea Suomi-koulun toimintaa ja opetuksen aihealueita.

Kieli ja kulttuuri kietoutuvat kiinteästi yhteen. Suomi-koulussa kaikki toiminta tähtää kielen ja kulttuurin oppimiseen. Kielitietoa ja kulttuuria voidaan opiskella käsittelemällä opetuksessa seuraavia aihealueita:

Aihealue	Esimerkkejä	Miksi aihe on merkittävä?
Minä ja taustani	minä itse, koti, perhe, sukulaisuussuhteet, erilaiset perheet, perheiden kielenkäyttötavat, keho	itsereflektio, monikielisyys ja -kulttuurisuus vahvuutena ja minä osana sukupolvien ketjua
Koti, asuminen, Suomi ja asuinmaa	kodin merkitys, Suomi ja asuinmaa(t)	moneen paikkaan kuuluminen luonnollisena ja tilanteisena asiana
Koulu, koulutus ja työelämä	päiväkoti, koulu, opiskelu, Suomi-koulu, ammatit	erilaiset koulujärjestelmät, mitä Suomi-koulussa voi oppia
Erilaiset kulttuurit, katsomukset, matkustaminen	Suomi ja asuinmaa(t), erilaiset tavat, kulttuurit ja katsomukset	Suomi ja asuinmaa(t) osana kokonaisuutta
Ruoka ja ruokailu	suomalaiset ruuat	sukupolvien mukana kulkevat makumuistot
Ympäristö	luonto, eläimet, luonnonsuojelu, kestävä kehitys, ilmasto	kestävän kehityksen teemat, rakennettu ja rakentamaton ympäristö, luonto

Terveys ja hyvinvointi	terveys, sairaus, suvaitsevaisuus, tasa-arvo, syrjintä	erilaisuuden hyväksyminen ja tunnistaminen, tunteiden käsittely ja hallinta
Yhteiskunta	suomalaisen yhteiskunnan kehitys, minä ja yhteiskunta, turvallisuus, kuluttaminen, hyvinvointivaltio, vaikuttaminen ja päätöksenteko	yksilö yhteiskunnan jäsenenä, oikeudet ja velvollisuudet, vaikuttaminen ja päätöksenteko, historia

5.1 Ryhmäytyminen

Suomi-koulussa oppilas opiskelee kieltä vertaistensa kanssa. Se, miten hän kokee kuuluvansa ryhmään, vaikuttaa koulussa viihtymiseen ja oppimisen prosessiin. Ryhmän jäsenten välille syntyy yhdessä olemisen ja tekemisen myötä luottamusta ja tiivistymistä, jota kutsutaan ryhmäytymiseksi. Sitä ja ryhmässä toimimista tukemalla kielenoppimisessa voidaan hyödyntää tehokkaasti vuorovaikutteisuuksi. Ryhmätilanteet tarjoavat vuorovaikutustaitojen harjoittamisen lisäksi mahdollisuuksia tunnistaa erilaisia tunteita ja harjoitella tunneilmaisun säätelyä.

Jotta kieli pääsee vuorovaikutukselliseen käyttöön, samassa ryhmässä olevien on koettava olevansa tärkeä osa ryhmäänsä. Ryhmän toimiminen yhdessä edellyttää luottamuksellista ja turvallista ilmapiiriä. Kun ryhmä on muodostunut ja opettaja tutustunut siihen, parien tai pienryhmien muodostaminen on helpompaa ja siinä voidaan huomioida yksilöllisiä tavoitteita.

Ryhmäytyminen tapahtuu vaiheittain. Sen periaatteet koskevat niin yhtä tehtävää varten muodostettua uutta ryhmää kuin koko lukuvuoden yhdessä opiskelevaa ryhmää. Samaan ryhmään iän, taitotason tai muun syyn vuoksi päätyneiden lasten tai nuorten on aluksi tutustuttava toisiinsa. Opettajan tehtävänä on varmistaa kaikille oppijoille mahdollisuus tulla tutustumisvaiheeseen omassa tahdissaan, turvallisesti. Jokaisella on oltava aikaa hakea omaa paikkaansa ja pohtia, kenen kanssa olisi hyvä liittyä. Erilaisten persoonallisuuksien kohdatessa on normaalia, että ryhmäläisten välille syntyy myös ristiriitoja. Ryhmän jäsenten tehtävänä on oppia selvittämään ne ja osallistua lopulta tasa-arvoisesti ryhmän toimintaan. Kun jäsenet ovat ottaneet ryhmässä omat paikkansa, se on valmis toimimaan. Toiminnan edetessä ryhmäläiset oppivat tuntemaan toistensa työskentelytapoja ja mukautuvat niihin yhtenä ryhmänä, yhteisen tavoitteen hyväksi. Lukuvuoden päätteeksi ryhmä hajoaa – ehkä vain väliaikaisesti, mutta mahdollisesti edessä on myös uusi ryhmäjako. Onkin tärkeää antaa aikaa myös ryhmän hajoamiselle ja hyvästien jättämiselle.

Ryhmää ohjaavalla opettajalla on aitiopaikka seurata, millaisia rooleja oppijat siinä ottavat. Jo ryhmän muodostumisvaiheessa ovat nähtävissä äänekkäät johtajat, perässä seuraavat laumaliikkujat ja hiljaiset vetäytyjät. Opettajan

tehtävänä on varmistaa kaikkien oppijoiden huomioiminen. On myös muistettava, että ryhmässä saa halutessaan olla yksin. Jos joku jatkuvasti vetäytyy yhteistoiminnasta, asiasta on hyvä keskustella hänen kanssaan ja tavata tarvittaessa huoltajia.

Ryhmä- ja ryhmäytymistehtäviä eri-ikäisille

Harjoituksia tutustumiseen

Tutustu minuun

Tavoitteet: nimien oppiminen, tutustuminen, omalla vuorolla puhuminen

Leikkijät istuvat ympyrässä. Opettaja antaa heille pienen esineen, joka kiertää leikkijältä toiselle, kunnes opettaja sanoo "stop". Se, jonka kädessä esine on, kertoo nimensä ja jotain itsestään, esimerkiksi mieliharrastuksensa. Aihe, josta esineen saanut kertoo, voidaan sopia yhdessä tai antaa leikkijöiden kertoa, mistä he haluavat. Leikkiä jatketaan, kunnes kaikki ovat saaneet vuoron.

Leikinohjaaja voi tarvittaessa auttaa kerronnassa apukysymyksin, joihin voi vastata hyvin lyhyesti tai vain elein.

Minä olen... ja minä pidän...

Tavoitteet: nimien oppiminen, tutustuminen, katsekontakti, toiselle suoraan puhuminen

Istutaan tai seistään ringissä. Aloittaja kertoo katsekontaktin kera vieressään olevalle nimensä ja jonkin asian, joka kuvaa häntä (esim. mitä hän vihaa tai rakastaa tai mikä on hänen mieluunsa tai suosikkieläimensä – teema voidaan valita etukäteen). Vieruskaveri kertoo edellisen ryhmäläisen etunimen ja valinnat tähän katsoen ja lisää perään omansa. Kolmas toistaa edellisten nimet ja valinnat ja lisää omansa ja niin edelleen. Esimerkiksi: "Sinun nimesi on Antti ja sinä pidät porkkanoista. Sinun nimesi on Sari ja rakastat suklaata. Minun nimeni on Kaija ja pidän kaalilaatikosta." Huolehditään, että katsotaan siihen, josta puhutaan.

Harjoituksia lämmittelyyn

Tervehditään tuttuja

Tavoitteet: kontaktin ottaminen, lämmittely

Oppilaat liikkuvat luokassa tai muussa tilassa. Taustalla voi soida musiikki. Opettaja kertoo, miten liikutaan ja milloin tapa vaihtuu. Tervehditään jokaista vuorollaan yhdellä tavalla kerrallaan. Tervehtimistapa vaihtuu opettajan merkistä, esimerkiksi

- päätä nyökkäämällä
- niaamalla tai kumartamalla
- kättelemällä

- oikeat polvet vastakkain
- selät vastakkain
- oppilaiden ehdottamilla tavoilla.

Kaikki, jotka tykkäävät suklaasta

Tavoitteet: yhteenkuuluvuuden tunne, turvallinen tapa olla keskipisteenä

Tuolit laitetaan rinkiin ja yksi tuoleista keskelle. Se on alussa opettajan paikka. Istuvat vaihtavat paikkaa ringissä keskellä istuvan ehdoilla: "Kaikki ne, jotka tykkäävät suklaasta, vaihtavat paikkaa." "Kaikki ne, joilla on mustat sukat, vaihtavat paikkaa." Keskellä oleva pyrkii saamaan paikkansa ringistä, jolloin keskelle tulee uusi johtaja.

Lauma seuraa johtajaa

Tavoitteet: yhteenkuuluvuuden tunne, aloitteellisuus, vuoron antaminen ja ottaminen

Tämä on Seuraa johtajaa -leikki ilman sovittua johtajaa. Kuka tahansa voi alkaa tehdä jotain, ja muut tekevät samaa perässä. Milloin tahansa kuka vain voi vaihtaa toiminnan, ja jälleen kaikki tekevät samaa, kunnes joku keksii jotain uutta. Mukaan voi liittää liikkeen lisäksi myös ääntä.

Opettaja huolehtii, että kaikilla on mahdollisuus ottaa johtajuus. Leikistä voi tehdä sovelluksen, jossa opettaja käy valitsemassa johtajan kosketuksella.

Harjoituksia irrottelemiseen

Liike paljastaa mielen ja vaivan

Tavoitteet: eläytyminen, yhteen ominaisuuteen keskittyvän roolin ottaminen

Lapset liikkuvat luokassa tai muussa tilassa. Taustalla voi soida musiikki. Opettaja kertoo, miten liikutaan ja milloin tapa vaihtuu.

Kuljetaan vapaasti tilassa eli kadulla ja jokaisella on

- kiire – toisiin ei saa kuitenkaan törmätä
- jalassaan kengät, joilla on vaikea kulkea
- jalassaan jokin vaiva, joka hankaloittaa kävelyä
- jotakin salattavaa muilta, mikä näkyy liikkeissä.

Kuljetaan vapaasti tilassa eli kadulla, joka on

- jäinen ja hiekoittamaton
- täynnä isoja vesilätäköitä, joissa kukaan ei halua kastella kenkiään
- pimeä ja pelottava.

Tunteiden vallassa

Tavoitteet: eläytyminen, yhteen tunteeseen keskittyvän roolin ottaminen

Ryhmäläiset liikkuvat luokassa tai muussa tilassa. Taustalla voi soida musiikki. Opettaja kertoo, miten liikutaan ja milloin tapa vaihtuu.

Kuljetaan vapaasti tilassa. Jokainen kulkija on

- voittanut lotossa ison summan rahaa, mikä näkyy liikkeissä ja ilmeissä
- kuullut surullisen uutisen
- riidellyt parhaan kaverin kanssa, mikä harmittaa
- raivoissaan, koska on saanut huonon todistuksen.

5.2 Yleistä ryhmän hallinnasta

Ryhmänhallinnalla tarkoitetaan sitä, että opettaja ohjaa ja hallitsee ryhmän toimintaa oppimista edistävin tavoin. Ryhmänhallinta ja oppiminen ovat antoisimmillaan avoimessa ja turvallisessa ympäristössä. Turhia keskeytymisiä syntyy vähemmän, kun yhteistyö opettajan ja oppijoiden välillä on sujuvaa. Näin jää enemmän aikaa ja tilaa oppimiselle sekä hedelmällisten oppimistilanteiden luomiselle. Suomi-koulun opettaja on ensisijaisesti lämmin ja helposti lähestyttävä aikuinen, joka ohjaa tekemistä varmoin ottein ja asettaa rajat. Niiden avulla myös ryhmäläisten turvallisuuden tunne ja kunnioitus lisääntyvät.

Ajanmukainen ja toimiva ryhmänhallinta koostuu äänen korottamisen sijaan pääsääntöisesti erilaisista pedagogisista keinoista. Äänenvoimakkuuden vaihtelu on kuitenkin tehokasta – esimerkiksi kuiskaaminen herättää oppilaiden mielenkiinnon. Rauhallinen puhenopeus sekä selkeä ja päättäväinen puhetyyli ovat itsessään yllättävän tehokkaita työvälineitä. Jotta ryhmän ohjaamisesta ei tulisi yksipuolista käskyttämistä, Suomi-koulussa kannattaa sopia yhdessä kollegoiden ja lasten kanssa ryhmälle selkeät säännöt ja yhteiset toimintatavat (mm. tunnin kulun rutiinit, selkeät ajat eri opetushetkille ja mahdollisille tauoille). Selkeä tuntirakenne on tärkeä erityisesti silloin, kun ryhmässä on lapsia, joilla on haasteita oman toiminnan ohjaamisessa ja itsesäätelyssä. Kun Suomi-koulun toimintamallit ovat kaikille tuttuja, opetustilanteetkin ovat harmonisempia.

Ryhmänhallintaa pystyy tehostamaan myös suunnittelemalla opetustilan toimintoja ja rutiineja tukevaksi. Tämä selkeyttää oppijoiden työskentelyä. Lisäksi on tärkeää pitää opetustuokiot ryhmälle sopivan pituisina.

Avain onnistuneeseen ryhmänhallintaan on opettajan ryhmäntuntemus, jota hyödyntämällä ja tilanteita ennakoimalla voidaan välttää turhat häiriöt. Oppijoiden aktiivinen osallistaminen tunnilla vähentää häiritsevää toimintaa. Myöskään kahta helposti villiintyvää lasta ei laiteta yhteen keskittymistä vaativissa tehtävissä. Ennakoi ja huomioi sopusointuinen ryhmäjako ja erilaiset oppijat. On tärkeää antaa kaikille mahdollisuus oppimiseen.

Suomi-koulujen tuntimäärät ovat pieniä ja kokoontumisia on harvakseltaan. Lisäksi toimintaan tulee usein kesken lukuvuoden mukaan uusia oppilaita. Tästä syystä koululaisten kaverisuhteiden ja koko ryhmän hyvän yhteishengen

merkitys korostuu. Oppijoita kannattaa ryhmäyttää pitkin lukuvuotta esimerkiksi vuorovaikutuksellisia keinoja hyödyntäen, kuten erilaisten ryhmäyttämisleikkien ja ryhmätyöskentelyn avulla (ks. myös luku [5.1 Ryhmäytyminen](#)).

Ryhmänhallinnan kulmakivet

- yhteiset säännöt ja toimintatavat
- suunnitelmallisuus ja rutiinit
- selkeä ohjeistus
- järjestys sekä tekemiselle että tavaroille
- oppilaan huomiointi ja aktiivinen osallistaminen
- ryhmäjaot ja tehtävänjako

5.2.1 Tunnetaidot osana ryhmän hallintaa ja Suomi-kouluopetusta

Tunteet ja niiden erilaiset sävyt kuuluvat meidän kaikkien jokapäiväiseen elämään. Ne ohjaavat toimintaamme vaikuttamalla kehoomme ja mieleemme. Tunteiden herääminen on tiedostamatonta, ja ne havainnollistavat meille, kuinka miellyttävänä tai epämiellyttävänä koemme jonkin asian tai tilanteen.

Kukaan meistä ei synny valmiina tunnetaitojen ammattilaisena, vaan niitä täytyy harjoitella lapsuudesta alkaen. Tunteiden muotoutuminen alkaa vauva-aikana, sillä jo pienet vauvat osaavat ilmaista tunteitaan joko hymyilemällä tai itkemällä. Nämä ilmaisevat yksinkertaisuudessaan vauvan hyvän tai pahan olon tunteita. Kehittyessään lapsi oppii ilmaisemaan erilaisia tunnesävyjä, kuten iloa, pelkoa, tyytyväisyyttä, epävarmuutta, innokkuutta ja arastelua.

Tunnetaitoihin kuuluvat tunteiden tunnistaminen, nimeäminen ja käsitteleminen. Lapset oppivat tunnetaitoja kokemalla, tuntemalla, elämällä ja ottamalla esimerkkiä vanhemmista, kavereista ja muista ihmisistä ympärillään. Omien tunnetaitojen ymmärtäminen ja hallinta auttavat kehittämään vuorovaikusta ihmissuhteissa, säätelämään omaa käyttäytymistä sekä tunnistamaan ja ottamaan huomioon toisten tunteet erilaisissa tilanteissa.

Myös Suomi-kouluissa lapset ja nuoret oppivat tunnetaitoja opettajalta ja muilta oppijoilta kuuntelemalla, katselemalla ja jäljittelemällä heitä. Lapsille ja nuorille on tärkeää saada teoilleen muiden lasten hyväksyntä. Joskus tunteet saavat lapsen käyttäytymään tunneilla epäsosiaalisesti tai kielteisesti. Tämä voi näkyä esimerkiksi niin, että lapsi tai nuori ei halua tehdä tehtäviä tai osallistua opetukseen vaan häiritsee sen sijaan tunnin kulkua. Lapset eivät aina välttämättä osaa käsitellä tunteitaan itsenäisesti tai muuttaa käyttäytymistään, vaan he tarvitsevat siihen ohjausta. Opettaja voi auttaa lasta tai nuorta tiedostamaan senhetkiset tunteensa ja muuttamaan käyttäytymistään keskustelun avulla kaikille suotuisaksi. Voitte jutella esimerkiksi siitä, miltä käyttäytyminen

tuntuu muista oppijoista ja miten se vaikuttaa heihin. On helpompaa puuttua ryhmäläisen haasteelliseen käyttäytymiseen heti, ennen kuin siitä tulee tuntien ajaksi isompi ongelma koko ryhmälle.

Vinkki 1: Koulussa toimitaan koulun sääntöjen mukaan.

Joskus suomeksi toimiminen saa oppilaat kokemaan olonsa Suomi-koulussa liiankin kotoiseksi: helposti unohtuu, että ollaan koulussa eikä kotona. Opettajan tulee pitää ammatilliset rajat ja muistuttaa ryhmäläisiä siitä, että Suomi-koulukin on koulu ja siellä tulee noudattaa yhteisiä sääntöjä ja käyttäytyä kuten koulussa yleensäkin. Usein opettajilla on omat lapset samassa koulussa, jolloin on erityisen tärkeää pitää opettaja-oppilassuhteet ammatillisina.

Vinkki 2: Ryhmässä oppilaat ovat tasavertaisia.

Monet suomikoululaiset näkevät toinen toisiaan perheinä Suomi-koulun ulkopuolella, ja opettajien ja oppilaiden suhteet ovat tällöin sekä läheisiä että kaverillisia. Koulutoiminnan puitteissa opettajan tulee tiedostaa, että hän on opettaja koko ryhmälle, eikä suosia tuttuja lapsia tai puhua tunneilla koulun ulkopuolisista tapahtumista. Ryhmässä jokaisen tulee saada kokea, että opettaja on kaikille yhtä läheinen ja antaa ryhmäläisille tasapuolisesti huomiota. On tärkeää, että tunneilla ei toistuvasti viitata koulun ulkopuolisiin tapahtumiin, joissa kaikki eivät ole olleet mukana. Silloin kukaan ei tunne itseään ulkopuoliseksi.

Vinkki 3: Sisällytä tunnetaitojen opettelu osaksi opetusta.

Tunnetaitoharjoitusten ei tarvitse olla pitkiä, vaan niitä voi tehdä pienissä erissä pitkin lukuvuotta. Tunnetaitojen opettelu voi olla suullista, tai vastaukset voi esittää esimerkiksi piirtämällä. Taitoja voi harjoitella myös leikin ja pelin muodossa.

Lisätietoa tunnetaitojen oppimisesta löytyy muun muassa seuraavista lähteistä:

<https://www.tunnejataida.fi/tunnetaitojen-oppiminen>

<https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/tunteesta-tunteeseen-ohjaajan-opas/3-tunnetaitoja-oppii-harjoittelemalla>

https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/SPR%2C%20NOY_tunnetaito-opas%281%29_0.pdf

5.2.2 Tunnetaitoharjoituksia

Tunnista tunteet. Keskustele tai pyydä lapsia piirtämään, mitä tunteita he tuntevat erilaisissa tilanteissa. "Miltä sinusta tuntuu?" "Missä tämä tunne sinussa tuntuu, ja osaatko kertoa miksi?"

Tunnesanojen opettelu ja nimeäminen. Kysy ryhmäläisiltäsi, tietävätkö he tunnesanoja, esimerkiksi *ilo*, *suru*, *onnellisuus* ja *pelko*. Kirjoittakaa sanat muihin tai piirtäkää, miltä kyseinen tunne tuntuu.

Ilmaise tunteesi. Tunteita voidaan ilmaista monella eri tavalla kuten puhumalla, kirjoittamalla tai fyysisesti näyttämällä. Keskustele ryhmäläistesi kanssa, mikä tekee heidät iloisiksi, surullisiksi, innostuneiksi, vihaisiksi ja niin edelleen. Millä tavalla he näyttävät tunteensa? Pyydä heitä perustelemaan vastauksensa.

Tunteiden säätely. Keskustele ryhmäsi kanssa, miten tunteiden voimakkuutta voi säädellä. Esimerkkinä voi näyttää vaikka tätä Youtube-videota. Siinä käytetään säätönappulaa, jonka avulla kiukkuu säädetään pienemmälle: <https://www.coronaria.fi/lempipaikkani/harjoitteet-lapsille/tunteiden-saatonappula/>

Ideoita tunnetaitojen harjoitteluun:

- Lue lapsille satu tai edistyneemmille oppijoille esimerkiksi luku Harry Potter -kirjasta. Keskustelkaa kirjan tapahtumista ja siitä, mitä tunteita ne herättävät. Miltä kirjan hahmoista tai henkilöistä tuntuu?
- Pienille lapsille voit näyttää kuvakirjaa ja kysellä, miltä kirjan hahmot näyttävät: ovatko ne iloisia vai surullisia ja niin edelleen.
- Edistyneempien oppijoiden kanssa voit käyttää apuna musiikkia tai elokuvaa. Kuuntelun tai katselun lopuksi keskustellaan, millaisia tunteita koettu heissä herättää. Onko musiikin tai elokuvan tarina ryhmäläisten mielestä iloinen vai surullinen? Miten he perustelevat mielipiteensä?
- Arvausleikki: Jokainen lapsi esittää vuorollaan erilaista tunnetta, ja muut arvaavat, mikä tunne on kyseessä.
- Luettele ryhmällesi sanoja. Ryhmäläiset vastaavat kertomalla, mitä tunteita sana heissä herättää, esim. *aurinko*, *joulupukki*, *hämähäkki*, *loma* ja niin edelleen.

Tunnetaitoihin ja niiden opettamiseen löytyy runsaasti materiaalia internetistä ja erilaisista oppikirjoista. Esimerkiksi seuraavilla sivuilla on helppoja, tulostettavia harjoituksia ja pelejä, joista voit koota luokallesi sopivia harjoituksia (sivuilla maaesto jossain maissa): <https://viitotturakkaus.fi/product-category/elamantaidot-hyvinvointi/tunnetaidot/>

Ks. lisäksi [luku 3.1 Monilukutaito](#).

5.3 Digitaaliset oppimisympäristöt ja hybridiratkaisut

Koronaviruspandemian aikaan vuonna 2020 monet Suomi-koulut joutuivat lopettamaan lähiopetuksen ja löytämään tilalle vaihtoehtoisia ratkaisuja toteuttaa suomen kielen ja kulttuurin opetusta. Moni opettaja oli jo käyttänyt digitaalisia välineitä opetuksen tukena, mutta opetuksen siirtäminen kokonaan digitaaliseen

oppimisympäristöön tuli useille opettajille kuitenkin yllätyksenä ja osalle myös suurena haasteena. Oppimisalustalla tai oppimisympäristöllä tarkoitetaan vuorovaikutuksellista verkkoympäristöä, joka sisältää välineitä oppimateriaalien julkaisemiseen ja hallintaan, erilaisia keskustelutoimintoja sekä mahdollisuuden tehdä ja palauttaa tehtäviä sähköisesti. Osa digitaalisista eli virtuaalisista oppimisympäristöistä on maksuttomia avoimen lähdekoodin oppimisalustoja (esim. Moodle tai Google Classroom) ja osa puolestaan maksullisia, lähinnä organisaatioiden tai suurten yhteisöjen käyttämiä oppimisalustoja.

Etäkokousovellukset, kuten Zoom, Microsoft Teams, Jitsi ja Google Meet, mahdollistavat opettajan ja oppijoiden kommunikoinnin yhdessä, ja lisäksi muutamissa sovelluksissa on mahdollista muodostaa myös pienryhmiä esimerkiksi ryhmäkeskustelua tai ryhmätyötä varten. Kokousovellusten kautta voi jakaa ryhmälle esimerkiksi musiikki- tai muita videoita (esim. Youtube, Spotify), diaesityksiä, luettuja äänikirjoja tai yhdessä täydennettäviä tehtäviä ja pelejä. Joissakin Suomi-kouluissa tehtäviä ja muuta materiaalia on koottu myös virtuaaliselle ilmoitustaululle, esimerkiksi Padletiin, jossa oppijat ja perheet voivat vieraila heille sopivana aikana.

Monet Suomi-koulut ovat hyödyntäneet Suomi-Seuran apurahaa ja hankkineet tabletteja, joten verkossa opiskeltavan materiaalin kysyntä on lisääntynyt Suomi-kouluissa huomattavasti. Erilaisia oppijoita aktivoivia ja omalta laitteelta pelattavia nettipelejä löytyy esimerkiksi seuraavilta oppimisalustoilta ja -sivustoilta: Kahoot, Wordwall, Papunet ja Oppi&ilo. Jyväskylän yliopiston ja Niilo Mäki Instituutin yhteistyönä kehitetyn Ekapelin avulla lapsi voi harjoitella monella tavalla lukemisen ja matematiikan taitoja. Ekapeli on käännetty myös useille kielille nimellä GraphoGame. Pikku Kakkosen Eskari -sovelluksessa on harjoituksia ja tehtäviä muun muassa lukemiseen, kirjoittamiseen, matematiikkaan ja musiikkiin. Syksyllä 2022 avautui Suomi-koulujen tuki ry:n, KVS-säätiön ja Suomi-Seura ry:n yhteistyönä toteutettu *Verkkoeskari*:

<https://kvs.instructure.com/courses/650/pages/aloita-verkkoeskari>

Kotisuomea-oppikirjaan on julkaistu alaspäin eriyttäviä tehtäviä, joissa joitakin alkuperäisiä tehtäviä on helpotettu tai selkeytetty. Mukaan on käsikirjoitettu myös runsaasti uutta materiaalia erityisesti sanaston harjoittamiseen. *Kotisuomea*-kirjan materiaaleihin pääsy vaatii salasanan Suomi-koulujen tuki ry:n sivuille.

Pienimpien suomikoululaisten etäopetuksessa korostuvat lyhyet ja toiminnalliset tuokiot, kuten laulut ja leikit. Äänikirjat, leikit ja musiikkivideot voivat auttaa osallistamaan lapsia, ja lisäksi valmis materiaali helpottaa opettajaa tuntien valmistelussa. Suomi-koulujen tuki ry:n nettisivuilla suomikoulut.fi on runsaasti vinkkejä ja materiaalia etäopetuksen tueksi. Myös Facebookin ryhmistä (Suomi-koulujen opettajat ja niiden maakohtaiset ryhmät) voi saada vertaistukea ja uusia ideoita.

Muutamissa Suomi-kouluissa on tarjolla pelkästään verkossa kokoontuvia ryhmiä, joihin oppijat voivat osallistua asuinpaikastaan riippumatta. Opetusta voidaan järjestää myös niin sanottuna hybridiopetuksena. Sillä tarkoitetaan eri-

laisia opetusratkaisuja, joissa opetusta toteutetaan useilla tavoilla: Ryhmä voi olla jakaantunut sekä lähi- että etäopetukseen, ja opettaja toimii toisen ryhmän kanssa. Hybridiopetuksesta voidaan puhua myös silloin, kun osa Suomi-koulu-kerroista toteutetaan lähiopetuksena ja osa etätapaamisina.

5.4 Etäopetus Suomi-koulussa

Suomi-koulujen hallinto-oppaassa käsitellään kattavasti etäopetuksen järjestämistä hallinnollisesta näkökulmasta:

[Suomi-koulujen hallinto-opas](#)

Tässä oppaassa keskitytään nostamaan esiin vinkkejä opetuksen toteuttamiseen eri-ikäisille oppijoille.

Vinkki 1: Tutustukaa ennen etäopetuksen aloitusta käytettäviin ohjelmiin. Ensimmäisiä etätunteja pidettäessä kannattaa varata riittävästi aikaa etäyhteysohjelmaan tutustumiseen ja sen varmistamiseen, että kaikki osallistujat osaavat ainakin käytettävän tietokone- tai viestiohjelman perustoiminnot. Pienimmät oppijat tarvitsevat ensimmäisillä kerroilla yleensä vanhemman apua, mutta he oppivat usein nopeasti käyttämään itsenäisesti ohjelman toimintoja, kuten avaamaan ja sulkemaan mikrofonin, pyytämään puheenvuoroa tai lukemaan viestejä. Parhaan yhteisöllisen kontaktin saavuttamiseksi on tärkeää, että ryhmäläiset pitävät kamerat auki. Kannattaa sopia yhdessä, suljetaanko mikrofonit välillä vai voiko ne pitää koko ajan auki, jolloin spontaani keskustelu on mahdollista. Työrauhasta tulee huolehtia myös etätunneilla, ja opettaja voi tarvittaessa sulkea osallistujien mikrofonit, jos joku häiritsee tai taustalta kuuluu liikaa hälyä. Näistä periaatteista kannattaa sopia yhteisesti etäopetusjakson alussa.

Vinkki 2: Pidä opetustuntien rutiinit myös etäopetuksessa. Etätuntien opetus kannattaa jaksottaa erilaisiin tehtävä- ja toiminta-osuuksiin, jotta mielenkiinto ja keskittyminen pysyvät yllä. Jos etäopetukseen siirrytään kesken lukuvuoden, kannattaa pitää jo tutuksi käyneet tuntirituaalit entisellään ja opetus mahdollisuuksien rajoissa sellaisena kuin siihen on aiemmin luokkahuoneessa totuttu. Jos ryhmällä on käytössä oppikirjat, ne kannattaa toimittaa etäopetuksen ajaksi kotiin.

Vinkki 3: Käytä myös etäopetuksessa erilaisia toiminnallisia menetelmiä. Perinteisten oppituntien vastapainoksi tai korvaajaksi etäopetuksessa on mahdollista käyttää toiminnallisia metodeja, kuten yhdessä leipomista, ruuan laittamista, jumppaamista tai askartelua. Voidaan jopa järjestää virtuaalinen etäluokkaretki esimerkiksi museoon tai eduskuntaan. Jos tunnille tarvitaan vanhempien hankkimia raaka-aineita tai muuta materiaalia, tieto tarvittavista hankinnoista kannattaa lähettää koteihin hyvissä ajoin. Mitä yksityiskohtaisemmat ohjeet ovat, sitä paremmin vanhemmat yleensä hankkivat toivotut tuotteet. Leivottaessa ja ruokaa laitettaessa on hyvä huomioida terveyteen liittyvät tai muista syistä johtuvat ruokavaliorajoitteet. Kaikissa materiaalihankinnoissa on hyvä noudattaa kohtuullisuutta ja pyrkiä hyödyntämään sellaisia tuotteita, joita kodeista yleensä löytyy jo valmiiksi.

Vinkki 4: Etäopetus ei ole pelkästään zoomailua. Etäopetuksen voi järjestää myös ilman etäkokoontumismahdollisuutta esimerkiksi ennalta nauhoitetuin videoin tai äänittein tai kirjekurssimaisten tehtävien avulla. Tehtävät voidaan lähettää joko sähköpostitse tai koota ryhmän omaan Padlet-tauluun. Opettajan kannattaa valita oman ryhmänsä tarpeisiin parhaiten soveltuva vaihtoehto. Jos oppijoiden on vaikea päästä kokoontumaan etäopetustunnille yhtä aikaa, itsenäisesti tietyn aikarajan puitteissa toteutettavat tehtävät ja mahdolliset opetusvideot voivat olla toimivin ratkaisu. Ryhmän yhtenäisyyteen kannattaa joka tapauksessa panostaa esimerkiksi yhteisellä viestittelyryhmällä, vaikka opetusta seurattaisiin omassa tahdissa ja tehtävät tehtäisiin itsenäisesti.

Vinkki 5: Etäopetuskerran kulku. Opetuskerran aluksi kokoonnutaan verkkoyhteystyökalun (esim. Zoom, Teams, Big Blue Button tms.) avulla yhteen ja sovitaan, pidetäänkö mikrofonit ja kamerat auki ja miten opettajaan otetaan yhteyttä itsenäisen työskentelyn aikana. Jos ryhmällä on omia opetuskerran kerran alkuun liittyviä rituaaleja, ne toistetaan mahdollisuuksien mukaan myös etäopetuksessa. Tämän jälkeen käsitellään opiskeltavaa aihetta. Siihen liittyviä harjoitteita tehtäessä ja edistyneempien oppijoiden omissa projekteissa lapset tai nuoret voivat halutessaan sulkea kamerat ja mikrofonit. Opettaja on myös harjoitteiden aikana koko ajan käytettävissä. Opetuskerran lopuksi (15–20 min) kaikki avaavat taas kamerat ja mikrofonit, jolloin käsitellään yhdessä harjoitteet ja käydään läpi, mitä on tehty. Tätä seuraa oppitunnin lopetus. Oppitunti kestää ennalta määritellyn ajan, johon vaikuttavat sekä oppijoiden ikä että heidän tottuneisuutensa etäopetukseen.

Vinkki 6: Hyödynnä ryhmän tiedot ja taidot. Jos omat tietotekniikan taidot tuntuvat vajavaisilta, apua voi löytyä omasta opetusryhmästä. Varsinkin yläkouluikäiset oppijat ovat tottuneita internetin ja erilaisten verkko-ohjelmien käyttäjiä, joten pyydä ryhmältäsi rohkeasti apua ja neuvoja.

Etäopetuksen rikastuttajana voi käyttää esimerkiksi alla seuraavia sivuja:

Yle Areenasta löytyy paljon erilaisia materiaaleja nuorille niin etä- kuin lähiopiskeluunkin.

<https://areena.yle.fi/tv/ohjelmat/57-6AXjXXPdI>

Yle Oppiminen tarjoaa koulujen opiskelun tueksi videoita, audioita ja artikkeleita. Aiheina ovat muun muassa media- ja digitaidot, kielet, tiede, historia ja luonto.

<https://yle.fi/aihe/oppiminen>

Yle Triplet on ilmainen palvelu, joka julkaisee Ylen uutisista oppimateriaalia opettajille joka arkipäivä. Jokaiseen artikkeliin on myös valmiit tehtävät, joita opettajat voivat hyödyntää tuntimateriaalina. Sovellus on suunnattu peruskoulun ja toisen asteen oppijoille. Aiheita voi etsiä arkistosta esimerkiksi oppiaineittain hakusanoilla.

<https://yle.triplet.io/>

Finna Luokkahuoneessa voit tutustua ilmaiseksi lukemattomiin ammattilaisten kokoamiin aineistopaketteihin ja tehtäväideoihin. Sen sisältöä ja oppimateriaaleja voit hyödyntää oman Suomi-kouluryhmäsi osaamisen mukaan.

<https://www.finna.fi/Content/luokkahuone>

Elonet-palvelussa on katsottavissa satoja suomalaisia vanhoja, pitkiä elokuvia ja yhteensä tuhansia lyhytelokuvia, vanhoja mainoksia, tv-ohjelmia ja uutiskatsauksia. Näiltä erittäin mielenkiintoisilta sivuilta saa helposti poimittua tuntimateriaalia nuorille, suomen kieltä osaaville oppijoille.

<https://elonet.finna.fi/>

Taidetta ja kulttuuria etänä -sivuilta löydät vinkkejä ja materiaalia etäopetukseen.

<https://lastenkulttuuri.fi/lastenkulttuuri/etaopetus/>

5.5 Työvälineitä alle kouluikäisten etäopetukseen

Pienet oppijat eivät aina malta pysyä ruudun äärellä, ja keskittyminen herpaantuu helposti. Mikä avuksi?

Vinkki 1: Hyvät välineet auttavat etäopetuksen onnistumisessa. Alle kouluikäisten lasten kanssa etäopetus voi olla todella haastavaa. He jaksavat keskittyä yleensä vain lyhyen ajan, eivätkä he osaa käyttää etäyhteysohjelmia itsenäisesti. Pienten lasten etäopetuksen onnistumiseksi opettajalla on oltava hyvät välineet, kuten kamerat ja langaton mikrofoni selkeään äänentoistoon.

Opetus muuttuu pienille oppijoille haasteellisemmaksi, jos käytössä on esimerkiksi Zoomin tai WhatsAppin välityksellä vain yksi kamera. Sen kuvakulmaa on vaikea vaihtaa: jos lapset eivät näe, mitä opettaja tekee, heidän keskittymiskykynsä herpaantuu nopeasti. Äänentoiston on oltava selkeä ja kuvan laadun hyvä etäopetuksen onnistumiseksi.

Vinkki 2: Käytä erilaisia toiminnallisia metodeja ja kuvakulmia. Tunnit kannattaa jaksottaa lyhyisiin pätkiin, jolloin aktiiviteetit vaihtuvat usein. Tällöin pienet lapset jaksavat keskittyä paremmin opetuksen kulkuun. Voit myös kokeilla etäopetuksessa lyhyempää tuntien kestoa kuin normaalissa lähiopetuksessa. Opetuksesta tulee helpompaa, jos käytössäsi on useita kameroita kuvakulmien vaihtumiseksi. Silloin lapset näkevät tarkemmin, mitä opettaja tekee ja mitä tunnilla tapahtuu.

Vinkki 3: Suunnittele tuntisi perusteellisesti hyvissä ajoin. Suunnittele kaikki tuntiin liittyvät materiaalit ajoissa ja lähetä ne esimerkiksi liitetiedostona lasten vanhemmille. Näin heille jää tarpeeksi aikaa tutustua materiaaleihin etukäteen, jotta he voivat avustaa lastaan kotona etätuntien aikana. Yleensä vanhempien pitää olla mukana koko ajan, mutta jossain tilanteissa noin viisivuotiaskin lapsi voi pärjätä osan tunnista yksin ja osata ehkä myös sulkea mikrofonin tarvittaessa.

Hyvin valmistellut etätunnit antavat opettajalle mahdollisuuden suunnitella hieman enemmän erilaisia toiminnallisia metodeja yhdelle kerralle kuin lähiopetuksessa. Etätuntien suunnitteluun ja toteutukseen menee yleensä paljon enemmän aikaa kuin lähiopetukseen, koska tunnit pitää suunnitella yksityiskohteisemmin. Opetus on myös intensiivisempää, koska opettaja joutuu kertomaan tehtävät ja asiat tarkemmin, pitämään keskustelua yllä ja varmistamaan, että kaikki keskittyvät opetukseen eivätkä hääräile muuta.

Vinkki 4: Mieti etukäteen paras kommunikointitapa lasten kanssa tuntien aikana.

Viittaaminen tai mikrofonien sulkeminen ei ole pienille lapsille välttämättä paras ratkaisu, koska he eivät vielä ymmärrä niiden tarkoitusta. Vaikka taustaääniä voi olla joskus paljon, opettajan kannattaa silti miettiä, voiko mikrofonit pitää auki, jotta pienimmilläkin lapsilla on mahdollisuus osallistua ja puhua suomen kieltä. Suomi-koulun tehtävä on opettaa lapsia kommunikoimaan suomeksi, ja jos mikrofonit pidetään suljettuina, pienimmiltä jää moni asia sanomatta tai opettajalta kuulematta.

Vinkki 5: Etäopetusta voi pitää myös harvemmin.

Jos luokkaopetus ei ole mahdollista, on tärkeää pitää edes ajoittaisia, normaalia lyhyempiä etätunteja pienten koululaisten kanssa. Silloin he muistavat, miltä opettaja näyttää ja mitä Suomi-koulussa tehdään. Näillä tunteilla lapset voivat esimerkiksi kertoa, mitä heille kuuluu, mitä he ovat tehneet tai harrastaneet, ovatko he käyneet lomalla, onko heillä ollut syntymäpäivä ja niin edelleen. Lyhyetkin etätapaamiset ovat tärkeitä pienille koululaisille niin kuin Suomi-koulujen opettajillekin.

Vinkki 6: Vinkkejä vaihtoehtoihin oppimisjärjestelyihin.

Jos etäopetus tuntuu pienten lasten kanssa liian haastavalta, voit myös lähettää koulutehtäviä liitetiedostona vanhemmille. Lapset voivat tehdä niitä omalla ajallaan vanhempien avustuksella. Helposti lähetettäviä materiaaleja ovat esimerkiksi askartelu-, piirustus-, luku- ja kirjoitustehtävät. Pyydä vanhempia skannaamaan ja lähettämään valmiit tehtävät takaisin esimerkiksi sähköpostilla. Arvioi tehtävät ja lähetä pienille koululaisille takaisin positiivista palautetta. Opettaja voi myös antaa läsnäolomerkinnän, kun tehtävät on palautettu hänelle takaisin.

Ideota alle kouluikäisten etätunneille

1. Laululeikki. Leikki sujuu helpommin, jos lapsilla on mahdollisuus nähdä opettaja kokokuvassa ja he voivat matkia hänen liikkeitään koko leikin ajan. Hyvä äänentoisto on laululeikeissä tärkeä, ja paras apuväline sen varmistamiseen onkin langaton mikrofoni. Laululeikki kannattaa lähettää vanhemmille

etukäteen, jotta lapset voivat opetella sen ennen tuntia vanhempien avustuksella. Kannattaa huomioida, että internet-yhteydet toimivat eri tavoin, mikä voi aiheuttaa viiveitä ja laulun puuroutumista epäselväksi. Taputusleikit onnistuvat helpoiten, eikä eri tahtiin taputtaminen häiritse leikin kulkua.

2. Lautapeli pöydän ääressä. Aseta kamera lautapelin yläpuolelle, jotta kaikki lapset näkevät pelin kulun. Pyydä lasten vanhempia ottamaan etukäteen noppa valmiiksi esille. Kukin lapsi heittää noppaa vuorollaan, ja opettaja siirtää pelinappuloita eteenpäin pelilaudalla. Kannusta lapsia laskemaan askeleet eteenpäin ääneen apunasi. Lautapelin pelaaminen auttaa lasten spontaania puhetta ja numeroiden laskemista.

3. Askartelu. Opettajan käsien näkeminen on askartelun aikana todella tärkeää, jotta lapset hahmottavat, miten hän piirtää tai leikkaa. Asenna kamera käsiesi yläpuolelle, jos sen on mahdollista.

4. Satutuokio. Aseta kirja pöydälle ja keskitä kamera kirjan sivuille. Kirjan lukeminen ja kuvista kyseleminen käy sujuvasti, kun lapset näkevät kirjan kuvat selkeästi. Hyvä kuvakulma on tärkeä, jotta lasten keskittymiskyky riittää tähän tehtävään. Ota huomioon tekijänoikeudet, jos jaat tai nauhoitat opetustasi. Voit jakaa tietoa muiden tekemistä teoksista omin sanoin, mutta jos nauhoitat ja jaat opetusmateriaaliasi, sen käyttöön on pääsääntöisesti saatava lupa aineiston oikeudenhaltijalta.

5. Tavaroiden metsästys. Listaa 5–10 tavaraa, jotka löytyvät joka kodista. Valitse sellaisia esineitä, jotka lapset tunnistavat. Voitte opetella niiden nimitykset suomeksi ennen pelin alkua. Sano listaltasi yksi tavara, näytä se tarvittaessa lapsille ja pyydä heitä etsimään se kotoaan. Anna heille kaksi minuuttia aikaa tuoda se nähtäväksesi kameran ääreen. Kun kaikki lapset ovat tuoneet esineen, pyydä heitä hakemaan listaltasi seuraava ja niin edelleen.

5.6 Yläkouluikäisten ja lukiolaisten lähi- ja etäopetus

Lähtökohtaisesti kaikkeen toimintaan sisältyy kielitietoa ja kulttuuria. Sekä lähi- että etäopetuksessa yläkoulu- ja lukioikäisten kanssa voi käyttää erilaisia usean opetuskerran mittaisia, jopa koko lukukauden kestäviä projektitöitä. Oppijoita kannustetaan käyttämään kielellisiä resurssejaan laajasti: esimerkiksi tehtävien lähteinä voi toivoa käytettävän suomenkielisten lähteiden lisäksi muunkielisiä lähteitä. Opetuskerran voi jakaa kolmeen osaan: opiskeltavaan aiheeseen tutustuminen tai sen syventäminen, aiheeseen liittyvät harjoitteet esimerkiksi oppikirjasta ja oman projektin työstäminen.

5.6.1 Ideoita yläkoulu- ja lukioikäisten projekteiksi

1. Minäkuvan reflektointi ja kielitiedon vahvistaminen

Aihe: minä itse (koti, perhe, ihminen)

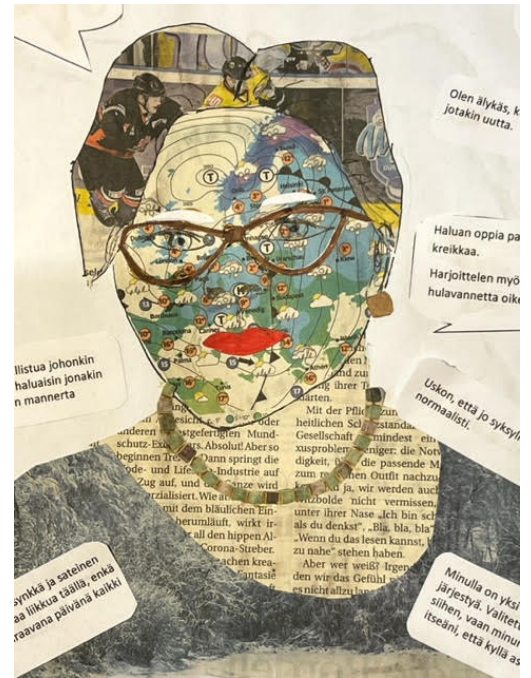
Tavoitteet:

- nuoren minäkuvan tukeminen
- opiskeltavien aiheiden harjoittelu (esim. verbien aikamuodot)

Aika: Projekti voi kestää koko lukukauden sen mukaan, kuinka paljon opiskeltavia asioita kokonaisuuteen halutaan sisällyttää.

Toteutus:

- Tehdään omakuva (engl. *living portraits*¹).
- Opettaja valmistelee jokaiseksi opetuskerraksi kysymyksen. Sen pohjalta oppija kirjoittaa omalla tasollaan projektiin liittyvän tekstin, joka liitetään kuvaan. Esim. aikamuodot: "Minä olen ..." (kerrotaan ajankohtaisia asioita itsestä, presens), "Muistan, kun ..." (menneen ajan muodot), "Joskus vielä ..." ("futuri") ja "Ollessani..." tms. (lauseenvastikkeet).
- Tehtävien laatimisessa on vain opettajan mielikuviutus rajana.

Valmistuminen ja arviointi:

- Projektin lopuksi arvioidaan, mitä sen aikana on opittu.
- Esitellään projektityöt toisille.
- Myös vanhemmat voidaan kutsua mukaan sille opetuskerralle, jolloin töitä esitellään.

2. Monikielisyys, kielitietoisuus ja sukulaisuus

Aihe: monikielisyys ja suomen sukukielet (koulu, koulutus ja työelämä)

Tavoitteet:

- kieli-identiteetin vahvistaminen
- monikielisen osaamisen tukeminen
- suomeen liittyvän kielitiedon harjaannuttaminen

Aika: Projekti voi kestää koko lukukauden, tai siitä voi kerätä aihealueita yksittäisille opetuskerroille.

1. Ideana on, että ei käytetä valokuvaa suoraan, vaan muokataan (esim. piirtämällä, kollasina) omakuva, jossa kukin voi korostaa haluamiaan piirteitä ulkonäössään.

Toteutus:

- Johdatus aiheeseen
 - Luetaan oppikirjateksti (esim. *Tekstitaituri 9*) tai opettajan valitsema teksti aiheesta ”kieli ihmisen kommunikaatiovälineenä”.
 - Keskustellaan aiheesta: Miten kieli tekee meistä ihmisiä? Mitä äidinkieli tai -kielet ovat, ja mitä ne merkitsevät?
- Varmistetaan, että kaikki ymmärtävät, mistä on kyse.
 - Kaikki oppijat kirjoittavat esimerkiksi luetusta tekstistä pienille lapuille vähintään kolme aiheeseen liittyvää sanaa tai ilmaisua, jotka ovat heille outoja tai joiden merkitystä he eivät tiedä.
 - Kootaan laput yhteen ja pohditaan yhdessä sanojen ja ilmausten merkityksiä.
 - Oppijat tekevät käsitellyistä sanoista ja ilmaisuista miellekartan, joka liitetään oppimiskokonaisuuden portfolioon.
- Laajennetaan aiheen käsittelyä kohti oppijan kieli- ja kokemusmaailmaa.
 - Pohditaan, missä tilanteissa oppijat käyttävät osaamiaan kieliä.
 - Mitä kieliä heidän koulussaan on sallittua käyttää?
 - Saako koulussa käyttää omaa äidinkieltä? Jos ei, miksi ei?
- Opittua syvennetään monikielisesti.
 - Aluksi voi pohtia, ketkä voisivat tukea monikielisessä vaiheessa. Onko mahdollista kutsua vierailijoita?
 - Oppijat etsivät tietoa ainakin yhdestä osaamastaan kielestä ja siitä, mihin kielikuntaan kieli kuuluu. Taas varmistetaan, että he ymmärtävät käsitteet kielikunta ja kielisukulaisuus – verrataan niitä esimerkiksi ihmisten välisiin sukulaisuussuhteisiin. Nuoret voivat etsiä tietoa haluamallaan kielellä, ja heitä kannustetaan käyttämään erikielisiä lähteitä.
 - Jos se on mahdollista, kutsutaan oppitunnille vierailija, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ympäröivä valtakieli (huom. myös viittomakieli). Hän kertoo omasta kielestään ja esimerkiksi sen kirjoitusjärjestelmästä.
- Suomen sukukieliin tutustuminen
 - Kutsutaan vieraaksi suomen sukukielen osaaja, jos se on mahdollista. Muutoin etsitään tietoa esim. Internet-lähteistä, joissa kiinnitetään huomio myös lähdekriittisyyteen.
 - Vertaillaan suomea ja sukukieltä tai -kieliä.
 - Keskustellaan ympäröivän valtakielen sukukielistä ja esimerkiksi lainasanoista, jotka ovat ymmärrettävissä näillä eri kielillä.
- Monikielisyys
 - Mitä nuorille merkitsee, että he ovat kasvaneet monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä?
 - Mitä eri kielet heille merkitsevät?
 - Miten he voivat hyödyntää monikielisyyttään koulutyössä, vaikka normaali koulu ei välttämättä sitä tue?
 - Mitä hyötyä tai haittaa monikielisyysdestä on?

- Aihealueen syventäminen
 - Oppijat tekevät aihekokonaisuudesta portfolion, jonka esitysmuodon he saavat itse valita (teksti, video, PowerPoint). Tähän varataan aikaa oppitunneista, mutta työtä on toivottavaa jatkaa kotona. Nuoria kannustetaan etsimään tietoa eri lähteistä ja eri kielillä (esim. EU:n tai YK:n sivustolta). Asioita voi esittää eri kielillä, mutta mukana pitää olla myös suomi. Edistyneimmät voivat myös pohtia oikeutta omaan äidinkieleen (esim. Suomen perustuslaki 731/1999, §17, YK:n lasten oikeuksien sopimus, artikla 30).

Valmistuminen ja arviointi

- Tehtävä(t) arvioidaan eteenpäin suuntaavasti: Mitä olet nyt oppinut? Mihin kiinnitetään seuraavaksi huomiota? Suomenkielisissä osissa opettaja kiinnittää huomiota kielelliseen ilmaisuun: mikä on onnistunut hyvin, ja mitä pitää vielä harjoitella? Jos nuori, jolla on ollut hankaluuksia muistaa kirjoittaa oikein pitkät vokaalit tai kaksoiskonsonantit, on niissä nyt onnistunut, hän ansaitsee kehuja. Oppitunnilla harjoituksia tehtäessä opettaja kiinnittää huomiota kielellisiin ongelmakohtiin.
- Oppimiskokonaisuuden lopuksi oppijat esittelevät muille tekemänsä portfolioit. He antavat palautetta toistensa töistä: Mitä uutta he oppivat toisten töistä? Mikä oli onnistunutta tai mielenkiintoista?

5.6.2 Yläkoulu- ja lukioikäisten etäopetuksen erikoispiirteitä

Etäopetuskerran kulku:

- Opetuskerran aluksi kokoonnutaan verkkoyhteystyökalun (esim. Zoom, Teams, Big Blue Button tms.) avulla yhteen ja käsitellään opiskeltavaa aiheita.
- Aiheeseen liittyviä harjoitteita ja omaa projektia tehdessään oppilaat voivat halutessaan sulkea kamerat ja mikrofonit.
- Opettaja on myös harjoitteiden aikana koko ajan käytettävissä.
- Opetuskerran lopuksi (15–20 min) kaikki avaavat taas kamerat ja mikrofonit, jolloin käsitellään harjoitteet ja kerrotaan, mitä projektissa on tehty.

Etäopetuksessa huomioitavaa:

- Sovitaan yhdessä, miten tehtävät palautetaan ja arvioidaan.
- Nuoret eivät aina halua pitää kameroita päällä – miten tämä ratkaistaan?
- Mieti, millaisia lisätehtäviä annat nopeammin eteneville ja kuinka ne tarkistetaan.
- Kuinka hitaammin eteneviä ja oppilaita, joilla on hankaluutta selviytyä annetuista harjoituksista, autetaan etäopetusryhmässä?

5.7 Suomi-koululaiset oppivat ulkona

5.7.1 Miksi ulkona?

Lasten ja nuorten on hyvä saada liikuntaa ja raitista ilmaa yhä lisääntyvän sisällä olemisen ja ruutuajan vastapainoksi. Ulkona oleskelu tarjoaa erinomaisen tilaisuuden opettaa luonnon kunnioittamista ja sen suojelun ymmärtämistä. Ulkona voi oppia myös vaihtelun vuoksi tai siksi, että vakituiset tilat on varattu. Pandemian vuoksi sisätiloissa kokoontuminen oli muutenkin kielletty.

Ulkona voi tehdä lähes kaiken sen, mitä sisälläkin tehtäisiin, ja lisäksi paljon muuta. Suomessa on yhä enemmän päiväkoteja ja kouluja tai ainakin tavalisten koulujen luokkia, joissa toteutettiin jo ennen pandemiaa toiminnallista opetusta luonnossa. Ulkona olemiseen voi yhdistää mielin määrin aiheita sosiaalisista taidoista matematiikkaan, taiteeseen tai musiikkiin. Hyviä lisävihtejä opetuksen suunnitteluun, materiaaleihin ja toteutukseen saa linkistä www.ulkuokka.fi.

Eri puolilla maapalloa toimivilla Suomi-kouluilla on tietenkin kovin erilaiset ympäristöolosuhteet. Siksi ei ole mahdollista antaa kaikenkattavia ohjeita, vaan opettajan on otettava paras mahdollinen irti koulunsa sijaintipaikkakunnan mahdollisuuksista. Kannattaa myös tiedustella paikkakunnan lapsille ja nuorille suunnatuista aktiviteeteista, joita voisi hyödyntää Suomi-koulussa.

Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuosituksista vuodelta 2015 löydät kohdasta 8.3 aiheen *oppimiskokonaisuudet*. Sen alakohtana 8.3.2 on *ympäristö*-käsite, johon on liitetty runsaasti ideoita sopivista aiheista. Joitakin näistä käsitellään tarkemmin seuraavassa tekstissä.

5.7.2 Paikan valinta ja varustelu

Opettaja voi valita ensin paikan ja suunnitella sitten siihen sopivaa tekemistä. Jos hänellä kuitenkin on jo mietittynä oppitunnin aihe, hän valitsee siihen parhaiten sopivan ympäristön. Valinta riippuu myös lasten lukumäärästä, iästä ja kiinnostuksen kohteista. Opettajan vastuu pienenee, jos mukaan auttamaan lähtee toinen opettaja tai vanhempia.

Mikä tahansa paikka käy, mutta jos sinne kävellään, on suositeltavaa valita lähellä oleva kohde. Etukäteen täytyy sopia säännöistä, jotka takaavat matkan turvallisuuden ja onnistumisen. Opettajan kannattaa käydä etukäteen tutustumassa paikkaan, jos hän haluaa suunnitella oppitunnin tarkemmin. Joskus kuitenkin paraskin suunnitelma epäonnistuu, jolloin tarvitaan pari varasuunnitelmaa. Lapset saattavat innostua tekemään jotain ihan muuta kuin mitä opettaja on suunnitellut. Jos opettaja pystyy nopeasti hyödyntämään nämä keksinnöt edistämään oppimista, hän voi luopua omista suunnitelmistaan. Useimmat asiat voi opettaa monin tavoin! Innostuneisuus auttaa oppimisessa.

Joskus joku lapsista saattaa olla huonolla tuulella eikä halua tulla mukaan leikkiin tai tehtävään. Seuraavaan on listattu opettajalle muutamia apukeinoja näihin tilanteisiin.

Vinkki 1: "Mörökölin kesytys"

- Älä kiinnitä huonotuuliseen erityistä huomiota, mutta kysy silloin tällöin, joko häntä huvittaisi osallistua. Jos häntä ei enää huomioda ollenkaan, hän voi ajatella, että opettaja ei välitä hänestä. Tasapainoilua!
- Puhuttele huonotuulista kuten muitakin lapsia. Hyväksy kielteisyys äläkä maanittele.
- Yritä löytää alkuun mahdollisimman helppo ja kiinnostava tehtävä, joka herättää lapsen uteliaisuuden.
- Tehtävän suorittanut saa pienen palkkion. Opettaja tietää, mikä on hänen ryhmäläisilleen palkkio ja mikä taas ei innosta.
- Jos vastahakoinen oppija on yli 10-vuotias, hänen kanssaan voi keskustella. Hän voi löytää sanat kertomaan, mikä on ikävää ja mitä voisi muuttaa, jotta tunnille tuleminen kiinnostaisi.

Vinkki 2: Muistuta vanhempia ajoissa säänmukaisesta vaateuksesta! Asianmukainen vaatetus on tärkeä. Lapsia ei sadekaan haittaa, jos heillä on sadevaatteet ja kumisaappaat. Kylmällä säällä heillä on mielellään oltava useita vaatekerroksia, joita voi tarvittaessa vähentää. Sateenvarjo voi viehättää jotakuta enemmän kuin sadetakki. Sateenvarjoa voi myös käyttää jossain leikissä tai aurinkoisella säällä varjona. Päähinettä ei saa unohtaa!

Vinkki 3: Kaikki tarpeellinen tunnille mukaan. Lasten kannattaa ottaa mukaan juomista ja pieni välipala – he ovat ulkona kaiken aikaa nälkäisiä. Opettajalla on kätevää olla mukana kassi, jossa on nenäliinoja, vettä ja erilaisia ulkoleikkeihin sopivia esineitä, esimerkiksi palloja, mailoja, hyppynaru, suurennuslasi, kiikari, ilmapalloja, saippuakuplanpuhallusvälineitä, lankaa, narua, marmorikuulia, bumerangi, liituja ja ehkä pientä naposteltavaa ja juomavettä siltä varalta, että joku on unohtanut eväänsä kotiin. Yllätuspussukka – sekalaisia pieniä esineitä, joiden käyttötarkoitusta voidaan arvuutella – saattaa joskus pelastaa kiperässä ennalta arvaamattomassa tilanteessa.

5.7.3 Mitä ulkona voi tehdä?

Yleensä lapset keksivät aina jotain hauskaa, jos heille antaa vapaat kädet, mutta opettajan suunnittelema tuntirunko edistää opiskeltavan aiheen tehokasta toteutusta. Seuraavia ehdotuksia jokainen voi muokata omalle ryhmälleen sopiviksi ja yhdistellä mielin määrin olosuhteiden mukaan.

Miten aloittaa ulkotunti?

Ulkona voi aloittaa samoilla rutiineilla kuin sisälläkin, kuten kuulumisten kertomisella tai alkulaululla.

Jos on kylmä, kannattaa aloittaa reippaalla toiminnalla:

1. Pyykkipoikaleikki

- Jokaiselle lapselle annetaan muutamia pyykkipoikia. Jokainen yrittää kiinnittää niitä toisten vaatteisiin ja samalla välttää saamasta pyykkipoikia omiin vaatteisiinsa. Voittaja on se, jolta ensimmäisenä loppuvat pyykkipojat.
- Leikin voi leikkiä myös toisinpäin eli yrittää napata pyykkipojat toisten vaatteista.
- Pyykkipojat voivat olla erivärisiä. Opettaja päättää mielessään, mikä arvo eri väreillä on. Hän pitää tiedon itsellään siihen saakka, kunnes lopuksi nimetään värejä ja lasketaan pisteitä. Tietenkin pyykkipoikien arvon voi myös sopia aluksi yhdessä, jos se toimii paremmin oman ryhmän kanssa.
- Opettaja tai joku muu voi myös piilottaa pyykkipojat alueelle, jolta ryhmäläiset etsivät ne.

2. Lapset voivat tietenkin myös vain juoksennella tai hypellä lämpimikseen. Jos tähän ei ole innostusta, opettaja voi määrätä heidät suorittamaan muuttaman tehtävän, esimerkiksi juoksemaan kaksi kertaa portille ja takaisin, hyppimään minuutin yhdellä jalalla, menemään viisi kertaa kyykkyyyn ja niin edelleen. Tällaista nopeasti improvisoitua liikkumista tarvitaan, jos esimerkiksi odotetaan toisia tuleviksi tai jos lapsia ja tilaa on liian vähän muihin leikkeihin.

3. Mikä tahansa liikkumisleikki käy. Lapset saavat mieluiten ehdottaa itse lempileikkejään.

Muuta tekemistä, joka sopii lähinnä puistoon, koulun pihalle tai urheilukentälle

- Kerätään joukko esineitä, esimerkiksi kivi, tikku, lehti, kukka ja pähkinä. Esineet nimetään suomeksi. Kun lasten silmät ovat kiinni, poistetaan yksi esine. Se, joka keksii ensimmäisenä **puuttuvan esineen**, saa poistaa seuraavan.
- Ulkona voi myös **askarrella** – siellä täytyy vain huomioida ympäristön

asettamattomat ehdot. Luonnonmateriaaleista tehtävä tilateos kiinnostaa usein lapsia. Sen voi lopuksi kuvata muistoksi ennen kuin käytetyt tarvikkeet palautetaan luontoon. Teoksen aihe voi olla opettajan ehdottama tai lasten vapaasti valitsema. Tietenkin siihen vaikuttaa myös saatavilla oleva materiaali.

- Lähestyvistä **merkkihenkilöiden syntymäpäivistä tai juhlapyhistä** saa innostusta myös ulkona toteutettaviksi tehtäviksi. Esimerkiksi Kalevalan päivän aikoihin voi rakentaa luonnosta löytyvistä aineksista sammon.
- Ryhmälle voi tehdä **(aarre)kartan**, jonka avulla etsitään jotain.
- **Navigointipelissä** opettaja tai yksi lapsista ohjaa joukkoa navigaattori-neuvoilla: viiden askelen jälkeen käänny vasemmalle, sen jälkeen oikealle, seitsemän eteenpäin ja niin edelleen.
- Etsitään **tietyn värisiä tai muotoisia esineitä ja asioita**. Värit yhdistetään esimerkiksi kolmioon, neliöön tai ympyrään (keltainen neliö, punainen kolmio jne.) tai etsitään värejä ja muotoja erikseen.
- **Etäisyyksiä** voidaan arvioida ja sitten mitata mitalla tai askelilla.
- **Kinkkaus** eli yhdellä jalalla hyppiminen voidaan yhdistää ruudukossa vaikkapa viikonpäiviin tai kuukausiin.
- **Numeroita** voi harjoitella tekemällä opettajan saneleman määrän erilaisia liikkeitä. Voidaan myös kehottaa keräämään esimerkiksi viisi kiveä tai seitsemän tikkua ja laskemaan, kuinka monta esineitä on yhteensä, tai harjoittelemaan vähentämistä.
- **Mikä maa?** Maahan piirretään viiva. Toisella puolella on Suomi, toisella asuinmaa. Opettaja mainitsee esineitä ja käsitteitä. Oppilaat menevät mahdollisimman nopeasti sille puolelle viivaa, johon mainittu sana liittyy.
- Ulkona voidaan tietenkin **laulaa ja liikkua laulun tahtiin**. Mieleisiä lauluja ovat muun muassa *Leijonaa mä metsästäni*, *Sutsisatsi*, *Pää, olka, polvet, varpaat*, *Aurinko korkealla taivahalla loistaa jo*, *Piiri pieni pyörii*, *Yksi pieni elefantti* ja *Lehdet lentää*.
- Ulkona on mahdollista myös **tanssia** vaikkapa letkajenkkaa tai itse suunniteltuja tansseja laulun tai soitetun musiikin tahdissa.
- **Oma tanssikoreografia** on hyväksi koettu idea: Jokainen lapsi miettii korkeintaan neljä liikettä, jotka näytetään toisille. Jos lapsia ei ole kovin paljon, liikkeet opitaan ulkoa ja tehdään yhdessä. Ne voidaan myös tehdä sopivan musiikin tahdissa niin, että kukin lapsi näyttää keksimänsä liikkeen, ja toiset matkivat niitä heti. Näin edetään piirissä, kunnes kaikkien liikkeet on käyty läpi. Parasta on, jos väliin ei tule taukoja. Opettajan kannattaa alkuun näyttää muutamia esimerkkejä hyvin yksinkertaisista liikkeistä.
- Urheilukentällä on runsaasti tilaa harjoitella erilaisia **suuntia**: *ylös-alas*,

eteen-taakse ja *oikealle-vasemmalle*. Voidaan myös harjoitella näiden sanojen taivuttamista: *ylhäällä-alhaalla*, *ylhäältä-alhaalta* ja niin edelleen.

- **Juoksukilpailu** ryhmänä tai yksittäin: Opettajalla on kuva- tai sanapareja, joiden puoliskot ovat käytettävissä olevan tilan eri puolilla. Täytyy esimerkiksi löytää kaksitavuisen sanan tavut, tai lukutaidottomat etsivät kuvaparin. Tehtävää voidaan muunnella loputtomasti kielitaidon mukaan.

Liikunnallisia leikkejä ja pelejä on runsaasti. Kielen oppimiseksi ja erimielisyyksien välttämiseksi on hyvä käydä säännöt etukäteen läpi suomeksi.

Paljon mainioita vinkkejä löydät osoitteesta www.suomenlatu.fi (lasten-toiminta).

5.7.4 Ympäristönä metsä

- Opettaja lukee **sadun**, joka sopii metsään (esim. *Punahilkka*, *Hannu ja Kerttu*, otteita *Kalevalasta*). Lapset esittävät sen käyttäen puhetta kukin oman kielitaitonsa mukaan.
- **Etsitään sieniä, puita ja muita kasveja**. Mietitään, onko niitä myös Suomessa. Jotkin kasvit ovat myrkyllisiä, joten varoitetaan koskemasta kasveihin, joita ei varmuudella tunnisteta. Vaikka kasvi ei olisi myrkyllinen, se voi aiheuttaa jollekulle allergisen reaktion.
- **Verrataan** metsää suomalaiseen metsään.
- **Mitä eläimiä** metsässä on? Mitä eläimet tekevät siellä? Mitä ne syövät? Täytyykö eläimiä pelätä?
- **Mitä luonnossa saa tehdä**, ja miten sitä voi suojella?
- **Taideteos** metsässä lojuvista kasvinosista, kuten kävyt, kepit, tikut, lehdet ja kukat. Oksia ja muita kasvinosia ei saa taittaa.
- Maahan pudonneita **luonnonmateriaaleja voidaan kerätä mukaan** myöhempiä askarteluja varten. Keräämisen ajaksi on hyvä pukea käsineet.
- Keppejä, kiviä ja muita sellaisia voidaan käyttää **rytmisoittimina**, ja niillä voidaan säestää laulettuja lauluja. Rytmejä voidaan toteuttaa myös **keho-soittimilla**.
- **Sadetikun** askarteleminen: Lieriö tuodaan mukana, ja siihen kerätään käpyjä, hiekkaa tai erittäin pieniä kiviä. Voidaan myös käyttää vaikkapa riisiä. Päätyaukot suljetaan tiiviisti.

5.7.5 Ympäristönä kaupunki

- Kaupungissa voi **suunnistaa kartan mukaan**. Etsitään sovittu kohde karttaa lukien, mikäli lapset osaavat jo lukea ja tulkita karttaa.
- Opettaja voi suunnitella reitin, jonka varrella ryhmäläiset etsivät pieniä yksityiskohtia, laskevat pylviä tai vertailevat rakennuksia. Tässä voi käyttää paljon mielikuvitusta. Suunnittelu on työlästä, joten kannattaa ottaa selvää, onko tehtäväreitti jo olemassa – kaupungin kulttuuri- tai matkailutoimisto osaa auttaa.
- Voidaan harjoitella **reitin kysymistä** ja sen **neuvomista**: ”Anteeksi, voitko sanoa, missä on rautatieasema?”

- Etsitään erilaisia **kauppoja** ja mietitään, mitä niistä voi ostaa. Näyteikkunoista löytyy paljon sanastoa. Voidaan myös miettiä, mitä kukin ostaisi, jos saisi valita vapaasti.
- Mitä muita **rakennuksia** kaupungissa voi olla: kirkko, pankki, koulu...
- Etsitään ja nimetään **liikennemerkkejä** ja kerrataan **liikennesääntöjä**.
- **Liikennelaskenta**: lasketaan ohi kulkevia autoja, pyöriä, moottoripyöriä, lastenvaunuja ja niin edelleen.
- **Veikkaus**: Minkä värinen on seuraavaksi ilmestyvä auto? Mikä numero on seuraavan auton rekisterikilven viimeisenä merkkinä?

5.7.6 Tekemistä missä tahansa ulkona

- [Kotisuomea-kirjan](#) hyödyntäminen
 - S. 216–236: Mikä vuodenaika nyt on? Onko se Suomessa samanlainen? Mikä oli edellinen vuodenaika, ja mikä on seuraava?
 - S. 209–210: Mitkä kuukaudet kuuluvat mihinkin vuodenaikaan?
 - S. 211: Mikä on tyypillistä kullekin vuodenajalle? Onko Suomessa nyt sama vuodenaika kuin asuinmaassa?
 - S. 205: Pukeutuminen – mitä vaatekappaleita eri vuodenaikoina puetaan päälle? Mitä sinulla nyt on ylläsi?
- Opettaja ottaa kännykällä **kuvia retkikohteen yksityiskohdista**. Yksi kerrallaan etsitään ympäristöstä nämä yksityiskohdat, esimerkiksi talon nurkka, liikennemerkkin osa tai maassa lojuva esine.
- **Värit vaatteissa**. Tuttu leikki: se, jolla on esimerkiksi vihreää vaatteissa, astuu askeleen eteenpäin.
- **Ilmansuunnat** kartalla ja siinä paikassa, missä nyt ollaan. Missä suunnassa Suomi on? Mistä voi päätellä, missä jokin tietty ilmansuunta on?
- Mietitään, **millaisella maaperällä** parhaillaan seisotaan: hiekka, multa, ruoho, asfaltti...
- **Sanojen, käsitteiden, lauseiden ja kielioppiasioiden opettelua leikitellen**: Suomikoululaiset ovat piirissä. Yksi heistä heittää toiselle vaikka pehmolelun ja sanoo jonkin sanan tai lauseen oman kielitaitonsa mukaan. Jos kielitaito on vasta alkavalla asteella, voi sanoa minkä tahansa sanan tai lauseen. Opitun asian kertaamiseksi vastaanottaja toistaa sanan, samoin jokainen lisäksi yksitellen tai kaikki yhdessä. Edistyneempien kanssa sovitetaan etukäteen lausahduksen aihe, alkukirjain, sanaluokka, väri tai muu vastaava. Lapset ja nuoret pitävät tästä leikistä, koska jokainen voi osallistua, vaikka olisi jopa lähes ummikko. Ei haittaa ollenkaan, vaikka sama sana toistetaan useita kertoja tai sana on erittäin yksinkertainen – se on oppimiselle vain eduksi.
- **Helppoja sananopetteluleikkejä aloittelijoille**: Opettaja kysyy vaikka pa "Onko tämä pullo vai lehmä, pallo vai hiiri?" tai "Mitä sinulla on päällä?" Helpompi versio kuuluu: "Kenellä on päällä sukat? Kenellä villatakki?"

- Opettaja voi tehdä tunnilla käytettävistä (uusista) **sanoista listan tai käsitelappuja**, jotka käydään tunnin alussa läpi ja jätetään oppitunnin ajaksi näkyviin. Sen aikana näitä sanoja käytetään aktiivisesti puheessa, leikeissä ja tehtävissä. Lopussa katsotaan, kuinka moni sana ja sen merkitys on jäänyt mieleen.
- Ruokatauon aluksi voivat lapset kertoa, **mitä heillä on eväänä**. Samalla voidaan kerrata hyvät ruokailutavat ja harjoitella pyytämistä ja ojentamista kohteliaasti.
- **Kuvailuleikki**: Näen jotain, mikä on vihreä ja korkea, se on elävä ja niin edelleen.
- Erilaisia **tansseja improvisoitaviksi**: aurinkotanssi, sadetanssi, rentoutustanssi, lämmittelytanssi...
- **Satuhieronta** sopii myös ulkona toteutettavaksi. Opettaja kertoo sadun, johon hän on miettinyt sopivat hierontaliikkeet, tai ne mietitään yhdessä. Lapset voivat olla jonossa, jolloin koputellaan, taputellaan tai sivellään edessä olevan selkää. Parityöskentely on tietenkin myös mahdollista.
- Jos käytössä on pitkäkko kuja tai käytävä, asetutaan jonoon. Takimmainen kiemurtelee toisten lomasta etummaiseksi. Näin jatketaan, kunnes koko konkkaronkka on edennyt kujan päähän.
- **Laske ja ota samalla askelia. Laske takaperin ja kävele eteenpäin** – tai päinvastoin.
- Opettaja tekee pahviin **erikokoisia pyöreitä reikiä**. Luonnosta etsitään esineitä, jotka mahtuvat jostain reiästä läpi.
- Ulkona tulee harjoitetuksi **kielen oppimisen eri osa-alueista** eniten puhuttua kieltä ja kuullun ymmärtämistä, mutta lukeminen ja kirjoittaminen on myös mahdollista. Kirjoittaa voi lehtiöön kynillä, hiekkaan kepillä, asfalttiin liiduilla tai vaikka toisen oppilaan selkään sormella.
- Jos retkelle ei päästäkään yhdessä, opettaja antaa tehtäviä, jotka oppilaat tekevät itsenäisesti kotona tai muussa sopivassa paikassa. Ratkaisut esitellään myöhemmin toisille.